

MIERZENIE JAKOŚCI PRACY PYRZYCKIEJ BIBLIOTEKI PUBLICZNEJ POD KĄTEM REALIZACJI ZADAŃ STATUTOWYCH BIBLIOTEKI

Biblioteki objęte mierzaniem:

- Pyrzycka Biblioteka Publiczna
- Filia PBP w „Sady” w Pyrzycach
- Filia PBP w Brzesku
- Filia PBP w Mielęcynie
- Filia PBP w Krzemlinie
- Filia PBP w Okunicy
- Filia PBP w Ryszewku
- Filia PBP w Żabowie

Zakres mierzania:

- organizacja wewnętrzna biblioteki
- organizacja gromadzenia zbiorów
- organizacja opracowania zbiorów i informacja o księgozbiorze
- udostępnianie zbiorów
- działalność informacyjna biblioteki
- popularyzacja regionu

Cel badania:

- stwierdzenie zgodności działań biblioteki ze Statutem Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej

Termin mierzania:

- 13-16.02.2006 – analiza dokumentów związanych z działalnością PBP
- 17.02.2006 – wyjazd do biblioteki i jej filii

Zespół przeprowadzający mierzenie – kierownik Monika Kwaśniak i instruktorzy Działu Instrukcyjno-
Metodycznego Książnicy Pomorskiej: Atomira Kubisa, Janina Arciszewska, Iwona Kolenda

Zastosowane metody badawcze:

- analiza dokumentacji
  - Statut Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej z dnia 27.05.2004
  - Porozumienie pomiędzy Powiatem Pyrzyckim a Gminą Pyrzyce w sprawie powierzenia Gminie Pyrzyce zadań z zakresu powiatowej biblioteki publicznej przez Pyrzycką Bibliotekę Publiczną w Pyrzycach
  - Regulamin Organizacyjny Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej
  - zakresy obowiązków pracowników PBP
  - dokumentacja związana z gromadzeniem i ewidencją zbiorów
  - dzienniki biblioteczne
  - wniosek do Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, złożony w 2005 roku, o pozyskanie środków finansowych na realizację projektu „Dni Świętego Ottona”
  - dokumentacja związana z działalnością administracyjno-gospodarczą biblioteki
  - Plan Pracy na 2006 rok
- analiza ankiety dotyczącej struktury zakupów nowości wydawniczych dla biblioteki głównej i poszczególnych filii za 2005 rok
- przeprowadzanie rozmowy z pracownikami biblioteki głównej i filii w sprawie badanych obszarów
- zapoznanie się z autopsji z warunkami pracy wszystkich agend PBP oraz filiami w Żabowie i Ryszewku

Użyte narzędzia badawcze:

- kwestionariusz wywiadu dotyczącego pracy bibliotek publicznych Gminy Pyrzyce
- ankieta struktury zakupów nowości za 2005 rok

Wyniki mierzenia jakości pracy Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej:

W mierzeniu jakości pracy za 2005 r. nie odniesiono się do realizacji Planu Pracy PBP w ciągu minionego roku, ponieważ Biblioteka go nie przedstawiła.

I. Organizacja wewnętrzna biblioteki.

1. Istnieje niezgodność pomiędzy zapisami w Statucie PBP § 6, pkt.3, ust. 1 a § 4 Regulaminu Organizacyjnego PBP.

Zapis w Statucie brzmi:

„Biblioteka posiada:

1. Bibliotekę Główną w Pyrzycach z: a) działem dla dorosłych z czytelnią, b) działem dla dzieci z czytelnią, c) działem tradycji, d) działem metodyki pracy i obsługi placówek terenowych
2. Filie biblioteczne”

Zapis w Regulaminie Organizacyjnym brzmi:

„ W skład Biblioteki wchodzi (...):

1. Dział administracyjno-gospodarczy,
2. Dział merytoryczny z trzema oddziałami:
a) dla dorosłych i Działem Tradycji i Promocji Regionu, b) dla dzieci, c) filiami bibliotecznymi”

Do powyższego zapisu dołączony jest schemat organizacyjny.

Ze Statutu wynika, że wszystkie wymienione działy są równorzędnie podległe Dyrektorowi PBP. Natomiast z Regulaminu Organizacyjnego wynika, że bezpośrednio Dyrektorowi podlegają jedynie Działy Merytoryczny (instruktor) i Dział Administracyjno-Gospodarczy. Działowi Merytorycznemu podlegają: Oddział dla Dorosłych, Dział Promocji i Tradycji Regionu, Oddział dla Dzieci, Filie biblioteczne.

2. Statut nie ujmuje Działu Administracyjno-Gospodarczego, który według § 4 Regulaminu Organizacyjnego składa się z: „księgowej, informatyka, sprzętaczki”. Natomiast w rozdziale III „Zasady organizacji pracy w Bibliotece” tegoż Regulaminu, § 7-15 nie jest wymienione stanowisko informatyka, pojawia się zaś nowe – konserwator.

II. Organizacja gromadzenia zbiorów.

1. § 8, pkt.1 Statutu PBP: „Cele statutowe Biblioteka realizuje poprzez: **gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych**”. Ze Statutu i Regulaminu Organizacyjnego wynika brak wyspecjalizowanej agendy w zakresie gromadzenia i opracowania. Z analizy zakresów czynności wynika natomiast, że gromadzeniem zajmują się wszyscy pracownicy merytoryczni, oprócz Dyrektora PBP (Regulamin Organizacyjny, § 5). W praktyce mniejszych zakupów dokonują pracownicy poszczególnych agend i filii, zaś duże zakupy np. ze środków Ministerstwa Kultury koordynuje instruktor. Tworzy on niezbędny mu do tego celu warsztat:

- kartoteki dezyderatów, zgłaszanych przez poszczególne agendy i filie
- katalog wewnętrzny księgozbioru filii
- specyfikacje dla agend i filii

Oprócz tego ma do wglądu katalogi Oddziału dla Dorosłych i dla Dzieci.

2. Na podstawie analizy ankiet „Struktura zakupu w 2005 r.” oraz inwentarzy i specyfikacji stwierdzono, że polityka gromadzenia jest następująca: środki budżetowe przekazywane przez organizatora oraz Ministerstwo Kultury przeznaczone są głównie na encyklopedie, leksykony, słowniki, literaturę niebeletrystyczną dla dzieci i młodzieży, lektury szkolne, literaturę niebeletrystyczną dla dorosłych. Literatura piękna kupowana była w mniejszym stopniu, a jej braki uzupełniane są darami od czytelników. Dzięki takiej polityce stopniowo wymienia się zdezaktualizowaną literaturę zarówno w księgozbiorze podręcznym jak i przeznaczonym do wypożyczeń.

3. W celu ochrony materiałów bibliotecznych gromadzonych, przechowywanych i udostępnianych w zabytkowym kościele w 2005 roku przeprowadzono następujące prace: założenie urządzenia piorunochronnego, wykonanie czynności naprawczych instalacji odgromowej, naprawa instalacji elektrycznej, zmiana punktów świetlnych, wykonanie studzienki zabezpieczającej przez zalaniem, opracowanie instrukcji bezpieczeństwa pożarowego.

III. Organizacja opracowania zbiorów i informacja o księgozbiorze.

1. § 8 Statutu PBP: „Cele statutowe Biblioteka realizuje poprzez: 1. gromadzenie, **opracowywanie**, przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych, 2. obsługę użytkowników, przede wszystkim udostępnianie im zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza **informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie**”. Z Regulaminu Organizacyjnego wynika brak wyspecjalizowanej agendy w zakresie gromadzenia i opracowania. Warunki finansowe i lokalowe nie pozwalają na stworzenie sieci systemu bibliotecznego MAK. Na jednym stanowisku z tym programem opracowuje się jedynie księgozbiór Oddziału dla Dzieci. Cały księgozbiór tego Oddziału został opracowany retrospektywnie na podstawie inwentarza. Pracę wykonała zatrudniona na umowę zlecenie osoba z zewnątrz.

2. Informacji o księgozbiorze dostarczają pisane ręcznie katalogi kartkowe: katalog Czyteln i Wypożyczalni dla Dorosłych (ul. Zabytkowa), katalog Czyteln (pl. Wolności), Wypożyczalni dla Dzieci, katalogi poszczególnych filii dostępne w tych filiach. Brak katalogu centralnego, który informowałby o całości zasobów PBP i jej filii. Z powodu małej ilości stanowisk z zainstalowanym systemem bibliotecznym informacja o zbiorach wprowadzona do bazy danych MAK nie jest dostępna dla czytelnika.

IV. Udostępnianie zbiorów.

1. § 8, pkt.2 Statutu PBP: „Cele statutowe Biblioteka realizuje poprzez: 2. obsługę użytkowników, przede wszystkim **udostępnianie im zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie**”. Godziny udostępniania wszystkich agend PBP i jej filii są optymalne, przystosowane do potrzeb użytkownika biblioteki. Celem wzbogacenia oferty prowadzone są wypożyczenia międzybiblioteczne między Biblioteką główną a jej filiami. Istnieją 3 punkty biblioteczne, umożliwiające społeczności wiejskiej lepszy dostęp do książki. Z usług biblioteki i filii korzysta 22,8% mieszkańców przy średniej wojewódzkiej 18,8%. Wypożyczenia kształtują się nieco poniżej średniej wojewódzkiej (379) i wynoszą 359 woluminów na 100 mieszkańców. Księgozbiór Działu Tradycji jest udostępniany przez pracowników Wypożyczalni., natomiast zbiory muzealne usytuowane obok kawiarenki internetowej są dostępne w godzinach otwarcia biblioteki.

V. Działalność informacyjna biblioteki.

1. § 8 Statutu PBP: „Cele statutowe Biblioteka realizuje poprzez: 2. obsługę użytkowników, przede wszystkim **udostępnianie im zbiorów oraz prowadzenie działalności informacyjnej, zwłaszcza informowanie o zbiorach własnych, innych bibliotek, muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie**, 3. **prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, wydawniczej, edukacyjnej i popularyzatorskiej książek i innych nośników w szczególności o regionie**”. Dzięki dostępowi do Internetu biblioteka informuje o zasobach wszystkich bibliotek prowadzących katalogi on-line. Nie prowadzi informacji o zasobach bibliotek posiadających tylko katalogi tradycyjne oraz o zasobach muzeów i ośrodków informacji naukowej a także nie współdziała w tym zakresie z archiwami. Opracowanie bibliografii regionalnej zostało zakończone na roku 2001. Od roku 2005 prace te zostały wznowione. Bibliografia tworzona jest na bazie prasy o zasięgu wojewódzkim i lokalnym. Oprócz tego, na bieżąco prowadzi się kartotekę wycinków prasowych, kartoteki, m.in. zagadnieniową literacką. Nie prowadzi się działalności dokumentacyjnej, działalność wydawnicza podejmowana jest sporadycznie. W 2005 roku PBP nie opublikowała żadnego tytułu.

2. W 2004 roku Ministerstwo Nauki i Informatyzacji objęło biblioteki publiczne województwa zachodniopomorskiego rządowym programem „Ikonka”. W jego ramach biblioteki otrzymywały nieodpłatnie zestawy komputerowe celem bezpłatnego udostępniania Internetu głównie dzieciom i młodzieży. Niestety Dyrekcja PBP nie wyraziła zainteresowania powyższym programem. Obecnie Ministerstwo nie przewiduje ponownego objęcia programem województwa zachodniopomorskiego. Dodatkowe stanowiska komputerowe pozwoliłyby również na opracowywanie księgozbioru Działu dla Dorosłych.

VI. Popularyzacja regionu.

1. § 8 Statutu PBP: „Cele statutowe Biblioteka realizuje poprzez: 3. **prowadzenie działalności bibliograficznej, dokumentacyjnej, wydawniczej, edukacyjnej i popularyzatorskiej książek i innych nośników w szczególności o regionie**”. Zgromadzone w bibliotece eksponaty dotyczące przeszłości Pyrzyce i okolic udostępniane są turystom odwiedzającym Pyrzyce. PBP w 2005 roku współorganizowała z Urzędem Miasta „Dni Świętego Ottona”. W ramach obchodów zorganizowano seminarium pod tym samym tytułem oraz wystawę „Dziedzictwo Świętego Ottona”. Zaś na 2006 rok PBP została wyznaczona głównym organizatorem „Dni Świętego Ottona” w

Pyrzycach. W związku z tym przygotowany został wniosek do Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej o dofinansowanie imprez składających się na obchody, który już został pozytywnie rozpatrzony. W ramach projektu biblioteka otrzymała od FWPN 36 tys. zł (60% całej kwoty potrzebnej na realizację). Przygotowana została wystawa „60-lecie państwowości polskiej na Pomorzu”, która eksponowana była w Starostwie Powiatowym. Wystawa odniosła duży sukces, czego wyrazem są m.in. pisemne podziękowania ze strony Starosty Pyrzyckiego. Dla dzieci zorganizowane zostały konkursy: „Moja miejscowość moją matką ojczyzną - dzień dzisiejszy i przeszłość”, „Mitra Biskupia”, „Hans Christian Andersen – wielkie serce i złote pióro literatury duńskiej” (o zasięgu powiatowym). Rocznicę odzyskania niepodległości uczczono wystawą zorganizowaną przy współudziale Biblioteki Pedagogicznej, Gminnego Centrum Informacyjnego oraz Pyrzyckiego Domu Kultury. Ponadto PBP wraz z filiami przeprowadziła 35 lekcji bibliotecznych i 29 pogadanek. Nie zorganizowano żadnych spotkań autorskich z twórcami regionalnymi.

Wnioski

Po przeanalizowaniu poszczególnych obszarów działania pod względem realizacji zadań statutowych przez Pyrzycką Bibliotekę Publiczną zauważa się następujące mocne i słabe strony jej działalności:

Mocne strony Pyrzyckiej biblioteki Publicznej:

1. polityka gromadzenia (zakup, selekcja, warsztat gromadzenia),
2. dbałość o bezpieczne przechowywanie zbiorów (m.in. instalacja ppoż),
3. opracowanie retrospektywne księgozbiorów dla dzieci w systemie MAK,
4. wskaźnik liczby czytelników na 100 mieszkańców,
5. godziny udostępniania zbiorów dla czytelników,
6. wznowienie prac bibliograficznych,
7. zgromadzone w bibliotece eksponaty dotyczące Pyrzyce i okolic,
8. popularyzacja wiedzy o regionie,
9. inicjatywa w zdobywaniu funduszy pozabudżetowych

Słabe strony Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej:

1. niektóre cele statutowe określają zbyt szeroki zakres działania biblioteki,
2. rozbieżność Regulaminu Organizacyjnego ze Statutem PBP,
3. w kompetencjach Dyrektora Biblioteki wg Regulaminu Organizacyjnego PBP brak zapisu o kierowaniu polityką gromadzenia zbiorów,
4. brak scentralizowanej informacji o zasobach biblioteki,
5. wskaźnik liczby woluminów zakupionych książek na 100 mieszkańców,
6. wskaźnik wypożyczonych książek na 100 mieszkańców,
7. brak spotkań autorskich z twórcami regionalnymi,
8. brak Planu Pracy na 2005 rok
9. brak Programu Rozwoju Biblioteki

Celem sprawnego zarządzania biblioteką proponujemy ujednoczenie zapisów Regulaminu Organizacyjnego ze Statutem Biblioteki, tak aby wymienione w Statucie Działy faktycznie podlegały równorzędnie Dyrektorowi, a instruktorowi – zgodnie z jego zakresem czynności – filie PBP i opieka merytoryczna nad bibliotekami w powiecie.

Sytuacja organizacyjna gromadzenia i opracowania jest wynikiem warunków lokalowych, finansowych i niedostatecznego wyposażenia w sprzęt komputerowy oraz oprogramowanie.

W bibliotekach publicznych szczebla powiatowego i miejskiego polityką gromadzenia kieruje bezpośrednio dyrektor biblioteki. W PBP jest to tym bardziej wskazane, ponieważ brak jest wyspecjalizowanej komórki (osoby) zajmującej się całością tego zagadnienia. Instruktor tak jak dotychczas może uczestniczyć w tych działaniach.

Należy kontynuować uaktualnianie zbiorów bibliotecznych poprzez selekcję pozycji przestarzałych, zdezaktualizowanych, niepożyczonych zastępując je nowościami. Realizacja tego postulatu wymaga zwiększonych nakładów na coroczne zakupy książek (z rocznej sprawozdawczości GUS wynika, że wskaźnik liczby woluminów zakupionych książek na 100 mieszkańców w PBP w 2004 roku wyniósł 4 woluminy przy średniej dla województwa 6 woluminów, a w 2005 roku w PBP – 5 woluminów przy średniej 8).

Dla usprawnienia gromadzenia, opracowania i informacji o zbiorach wskazana jest budowa sieci komputerowej na bazie systemu MAK, który już jest w posiadaniu biblioteki, a wymagałby poszerzenia licencji i aktualizacji wersji programu. Niezbędne również jest wyposażenie w dodatkowy sprzęt – m.in. drukarkę, która służyłaby wyłącznie do scentralizowanego druku kart katalogowych dla PBP i filii, obecnie wypisywanych ręcznie w każdej z placówek. Tworzony na bieżąco katalog zbiorów, dostępny dla czytelników za pośrednictwem stanowisk komputerowych służyłby kompleksowej informacji o zasobach PBP i filii a dodatkowe stanowiska komputerowe z programu „Konka” pozwoliłyby również na opracowanie księgozbioru Działu dla Dorosłych.

Wskazana jest kontynuacja prac prowadzonych przy opracowaniu retrospektywnym księgozbioru dla dzieci poprzez uzupełnianie z autopsji opisów bibliograficznych o brakujące dane.

Nieliczna kadra bibliotekarska w PBP i godziny otwarcia (10.45-18.30, sobota 9.00-14.00) powodują, że praca z czytelnikiem odbywa się jednoznanowo – są to wprawdzie korzystne dla czytelników godziny udostępniania, lecz dla pracowników niezwykle obciążające. Proponujemy przynajmniej – o ile nie ma możliwości dodatkowych etatów – wybrać dzień (jeden w tygodniu) najmniejszego ruchu czytelniczego i zmienić godziny pracy na np. 7.30-15.30.

Dostrzegamy niewykonalność zapisu w § 8, pkt.2 Statutu PBP dotyczącego informowania przez pracowników o zasobach muzeów i ośrodków informacji naukowej oraz o współdziałaniu z archiwami. Podobnych zapisów nie spotyka się w statutach innych bibliotek poziomu powiatowego. Sugerujemy wykreślenie ze Statutu zapisu § 8, pkt. 2 „*muzeów i ośrodków informacji naukowej, a także współdziałanie z archiwami w tym zakresie*”.

Biblioteki publiczne nie prowadzą działalności dokumentacyjnej, co przypisane jest naukowym instytucjom technicznym. Proponujemy więc usunięcie słowa „*dokumentacyjnej*” z § 8, pkt. 3.

Biblioteki nie są profesjonalnymi wydawnictwami – dlatego też działalność wydawnicza, o której mowa w § 8, pkt. 3, nie powinna stanowić jednego z podstawowych zadań statutowych. Proponujemy przeniesienie słowa [działalności] „*wydawniczej*” do § 9, pkt.3., który zyskałby wówczas brzmienie: „*biblioteka może prowadzić działalność wydawniczą oraz inną, jeżeli nie odbywa się ona kosztem podstawowej działalności statutowej, a pozyskane w ten sposób wpływy przeznaczone są na realizowane przez Bibliotekę podstawowe cele statutowe.*”

Dobłą metodą popularyzacji wiedzy o regionie, pomagającej w budowie społeczeństwa obywatelskiego byłoby spotkanie z lokalnymi twórcami, przedstawicielami świata nauki i kultury.

Pomimo napiętego planu działalności biblioteki na 2006 rok, związanego m.in. z pozyskaniem środków finansowych od Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, przygotowaniem „Dni Świętego Ottona” oraz rozliczeniem otrzymanej dotacji z FWPN, załoga planuje w tym roku obchody 60-lecia PBP. Dodatkowym zadaniem, jakie wyznaczili sobie pracownicy biblioteki na rok 2006 jest pozyskanie środków pozabudżetowych m.in. w celu zabezpieczenia i konserwacji drewnianych elementów zabytkowego obiektu biblioteki.

Wszystkie te zadania realizowane są przez posiadającą zawodowe kwalifikacje i dokszałcającą się (5 osób) kadre.

Powyższe sugestie mogą być pomocne przy konstruowaniu Programu Rozwoju Pyrzyckiej Biblioteki Publicznej. Stworzenie takiego programu pozwoli na długofalowy i harmonijny rozwój Biblioteki we współdziałaniu z władzami samorządowymi. Do najważniejszych priorytetów Programu proponujemy zaliczyć:

1. Poprawa bazy lokalowej zarówno PBP jak i jej Filii.
2. Odnawianie zasobów księgozbiorów poprzez zwiększone zakupy.
3. Komputeryzacja PBP wraz z filiami: założenie sieci w bibliotece głównej, stworzenie katalogu centralnego z opcją drukowania kart dla filii, stworzenie strony WWW z katalogiem on-line i bibliografią regionalną, doprowadzenie Internetu do filii.
4. Ustawiczne doskonalenie kadr poprzez uczestnictwo w specjalistycznych kursach i szkoleniach (MAK, pozyskiwanie środków pozabudżetowych, metodyka tworzenia bibliografii itp.).